

Kuidas Viljandi austas oma suurt poega?

Pühapäeval, 11. veebruaril 1934 peeti Ugala saalis (praegune kultuurimaja) kindral Johan Laidoneri 50. sünnipäeva aktus. Sel puhul kogunes Ugalasse selline rahvamurd, mida teatriruumid kunagi polnud näinud. Politsei oli sunnitud saatma palju rahvast ukse eest tagasi, sest ühe paarituhande inimese mahutamine neisse ruumidesse oli juba hädaohtlik. Saal oli meeldivalt kaunistatud rohelisega. Eriti maitsekas oli elupuudega dekoreeritud kindral Laidoneri elusuuruses portree.

Aktuse avas orkester marsiga ja Eduard Tamme avamänguga „Tule koju“. Selle järel astus kõnetooli Viljandi garnisoniülem kolonelleitnant Georg Kirschbaum (hiljem Jüri Hellat), kes ütles avasõnad. Seejärel asus kõnetooli kolonel Aleksander Jaakson, kes pidas aktuse peakõne. Kolonel Jaakson ütles, et igal riigil ja rahval on oma suured pöördepunktid ja selliseid pöördepunkte on Eesti rahval kaks. Esimene oli 13. sajandil, kus me kaotasime vabaduse ja teine Vabadussõda 20. sajandil, mil me võitsime tagasi kaotatud vabaduse.

Jaakson leidis, et Eesti Vabadussõda oli kindral Johan Laidoneri hiilgetöö ja on küsitav, kas me oleksime selle võitnud, kui meil polnuks sellist külmaverelist ja energilist väejuhti nagu Laidoner.

Järgmisel päeval, 12. veebruaril 1934 toimus Viljandi raekojas istung kindral Laidoneri 50. aasta sünnipäeva auks. Raekoja saal oli selleks pidulikuks istungiks ajanud selga nagu puhtama rüü. Ümberringi oli palju heledat valgust. Roheliste ilupuude vahel kõrgemal järil otse riigi- ja linnavapi all asus kindral Johan Laidoneri pilt. Selle alla oli laotatud linna lipp.

Avakõnes juhib volikogu esimees Mihkel Varrik volinike tähelepanu sellele, et Viljandi kodanikel on täna eriline rõõm ja au, sest mees, kellel on suurimad teened iseseisvuse kättevõitmisel, on võrsunud Viljandi külje alt, veetnud siin oma nooruse ja saanud siin ka koolihariduse.

Arvestades Johan Laidoneri suuri teeneid Eesti Vabariigi rajamisel, teeb Varrik ettepaneku valida Vabadussõjaaegne vägede ülemjuhataja kindral Johan Laidoner Viljandi linna aukodanikuks ja annetada temale aukodaniku diplom alljärgneva sisuga: „Võlgname tänu Vabadussõja kangelastele kindral Johan Laidoneri juhtimisel, et ühelgi vaenlasel tervel Vabadussõja kestvusel ega pärast seda pole läinud korda tõsta oma jalga Viljandi linna ega muulgi viisil teha kahju Viljandi linnale ning tema kodanikele.“ Linnapea August Maramaa teeb ettepaneku tõusta neil linnavolinikel püsti, kes ettepanekuga nõus on. Selle otsuse poolt olid kõik linnavolinikud peale Jüri Kõlli.

21. veebruaril 1934 saabusid Tallinnast kohale kindral Laidoneri auaadressi kaaned, mis oli valmistatud Eduard Taska kunstkäsitöösutuses. Kaantele oli pressitud maitsekas tammelehtedest ornament ning selle kõrval Roman Tavasti valmistatud linnavapp.

Kaante vahel oli kohaliku kunstniku Eduard Timbermanni kujundatud tekstileht, mille esiküljel oli Viljandi siluett ning all linnavaated (raekoja ning vabadussõdalaste mälestussamba kujutisega). 29. märtsil anti Viljandi aukodaniku diplom Laidonerile

üle Tallinnas tema korteris Õllepruuli tänavas. Delegatsiooni kuulusid August Maramaa, Mihkel Varrik ja Reinhold Simon. Laidoner pakkus Viljandi meestele tunniajase hommikukohvi.

Samal 12. veebruari volikogu istungil teeb August Maramaa ettepaneku nimetada Suureturu asemele asutatud park kindral Laidoneri platsiks. Maramaa põhjendab ettepanekut sellega, et park asub koolimaja juures, kus Johan Laidoner koolis käis. Otsuse poolt on 22 volikogu liiget. Vastu on kaks, sealhulgas taas Jüri Kõll.

Nõukogude okupatsiooni ajal kandis kindral Laidoneri plats Jaan Tompi platsi nime. Taasiseseisvumisel nimi taastati. Kahjuks muutis volikogu 27. augustil 2004. aastal tuues põhjuseks uue seaduse, Kindral Laidoneri platsi Johan Laidoneri platsiks, kaotades nii ühe omapärase platsi nime.

*Heiki Raudla,
ajaloohuviline viljandlane*